

klus »Susretik«, 1966), i ostaju sad već rijetkim primjerima ustrajanja na tom prilično neprijemljivom umjetničko-ispovjednom pravcu. Prisutnost novih tendencija i op-arta, koji danas, nesumnjivo, čine sliku suvremene hrvatske umjetnosti vrlo šarenom, kao što već rekosmo, nismo gotovo ni zamijetili. Ali su zato ti elementi bili jasno izraženi u metalnoj plastici **Steve Luketića**. Svijetlo polirane metalne ploče, koje čine reljefnu vertikalnu plohu oživiljenu nizom čeličnih kuglica, odnosno bakrenim umecima toplih boja (»Skulptura XIII/66«), uvjetovale su privlačno mijenjanje svjetlosnih efekata i odsjaja. Otkrivanje tih, materijalno i kvalitetno novih, prostorno-vizuelnih spoznaja upozorava na jedno od nužnih, nezadrživih udruživanja umjetnosti sa stvarnošću naše tehničke epohe. Ali to posizanje za pobuđivanjem novih osjećaja ne čini nam se kod Luketića fenomenom, već eksperimentom koji je u skladu s umjetničkim iskustvima. Sasvim je drukčija, još uvijek na čovjekovu liku zasnovana, plastika **Branka Ružića**. Zbog grube, plastično jasne i ekspresivne obrade čvrsto je još vezana za masivni drveni blok debla, a po svojoj je motivici kao i po svojoj misaonoj produbljenosti izvanredno simpatična i puna čovječnosti. Unatoč različitim veličinama, te skulpture čuvaju u sebi govor kolosalnih razmjera (»Brod«, 1966, »Ljudi-tvrđava II«, 1966).

Imamo dojam da ovi umjetnici, kao i toliki drugi, stoje više nego ikada pred neprestano prisutnim pitanjem: kako dalje? Kolika je pri tom njihova odgovornost u rješavanju pitanja, kako što uspješnije uskladiti svoje već izgrađene koncepte s novim likovnim gibanjima oko sebe, pokazala je izložba o kojoj je riječ — kao da naše vrijeme doista zahtijeva tako brze promjene i razvoj.

Moramo na žalost spomenuti i izložbeni katalog, koji je kao i obično prilikom povremenih ljubljanskih izložaba napol prazan, zasljepljujuće bijel.

joža horvat-jaki

jože tisnikar

gradska galerija
ljubljana
12. 9/3. 10. 1966.

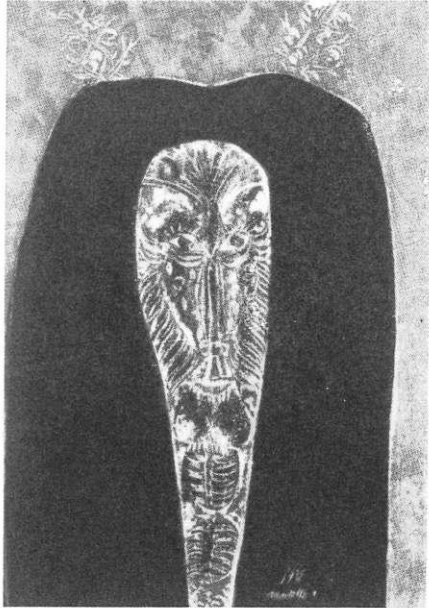
mirko juteršek

Ovaj put je vehementnost slikara i grafičara **Jože Horvata-Jakija** i u Ljubljani doživjela svoju afirmaciju. Svjestan očekivanja i željnih pogleda Jaki je, poput čarobnjaka, u prostorno velikom prvom katu Gradske galerije razastro rezultate svoje stvaralačke djelatnosti u posljednjih pet godina. Bilo je izloženo ukupno oko stotinu djela, što znači da je to bila dosad najopsežnija i ujedno najraznolikija njegova izložba u Ljubljani. Predstavio se kao vrlo raznolik i autentičan stvaralac, dakle u svoj širini svojih umjetničkih afiniteta. Ipak je izložba,

što se tiče cjeline, tu i tamo ostavila dojam prilične nejedinstvenosti, pa se zato ponegdje doimala poput demonstracije uvjerljive i utjecajima podložne Jakijeve umjetničke snage. Bila je prije svega izraz njegova znanja i marljivosti. Kako je, zahvaljujući nekoj strogoj dosljednosti, od svega bilo samo po nekoliko primjeraka (crteža, grafika, ulja itd.), izložena djela doista nisu mogla pružiti jedinstvenoga dojma. Inače, u toj se malo retrospektivi — u tom presjeku kroz svoje djelovanje, posebno u posljednje dvije godine — pokazao kao već oblikovan slikar, kojega, prema tome, i uza sva mijenjanja tehnike, odmah možemo prepoznati. Još uvijek vjerran svom programu: bizarnosti i fantastičnosti, Jaki nepresušnom fantazijom unosi u svoja djela jake ilustrativne, literarne elemente. A aktualnost i angažiranost dolaze do izražaja, na primjer, u dvije gravire vezane uz temu »Rat«, ali se one oblikovno još uvijek dosljedno vežu za njegov životinjski svijet.

Novosti u dosadašnjem Jakijevu opusu bile su za nas ovaj put ulja, dana vrlo efektno, u jednakim formatima, u zasebnoj sobi. Ta su ulja živih i skladnih boja bila i sadržajem i ekspresivnošću oblika simbolična (»Nemir ostataka«, »Krvavo podzemlje«, »Crvena bolest« i dr., sva iz 1966) i međusobno povezana u ciklus, koji je ovom zgodom Jakija još najpovoljnije predstavio.

Njegov izložbeni kolega **Jože Tisnikar** bio je predstavljen posebno, u prizemnoj ulaznoj dvorani. Iz svoga slovenjgradskog, u posljednjem desetljeću za umjetnost izvanredno podjednog kraja, Tisnikar je donio po opsegu uočljivo manju kolekciju svojih novijih ostvarenja. Slike su većinom rađene u kombiniranoj tehnici ulja i tempere, karakterističnoj za njega, a zbog ponavljanja istih boja i njihovih sklopova na prvi su se pogled doimale prilično jednolično. U inače koloristički uzdržan, većim dijelom tamno intoniran slikarski svijet slikaru je nenaumljivom kolorističkom realizacijom uspjelo unijeti tek poneku for-

malnu promjenu. Odlučni naglasak ostao je kod Tisnikara bez sumnje na sadržaju. Zato smo pravi uvid u njegova djela dobili tek detaljnijim i intimnijim upoznavanjem s oblikovanim motivom. Čini nam se da u njegovu slučaju nije toliko riječ o čuvanju motivske zanimljivosti, koliko o sadržajnom proširivanju. Naglašena, čak odbojna ekspresivnost grotesknih prizora iz prosekture, dvorane za seciranje, narasta u protest protiv tehniciziranog, emotivno nezainteresiranog postupanja s umrlima. Briga za još žive na putu je tu brizi o dostojanstvu mrtvih. Pod dojmom značenja što ga medicinska praksa zbog svojih eksperimenata poklanja, među ostalim, i žabama, one su, ovdje-ondje na slikarskom platnu, dobile upravo čudovišno povećane, natprirodne razmjere. Od slike do slike mogli smo slijediti angažirano opisivanje umjetnikovih susreta, otkrića i sjećanja iz uznemirujuće okoline s kojom je autor tijesno povezan. Tako su nam i gruba, ali sugestivna autoportretnost u slikama, kao i sami portreti, postali razumljiviji i pristupačniji. Ima u tim slikama kronike uživljavanja koje za oko doista nije ugodno — spomenimo samo neveselu sliku »Ljubav«, nagovještaj zle slutnje »Brzjav«, tužne »Muzikante« ili mračne, zastrašujuće, lepetave »Vampire«. Stvarnost ovdje prerasta u fantastičnost i simboliku. Silovita deformiranost ljudskog lika uvijek je kao po nekom receptu dopunjena istom zelenom skalom boja, što još povećava ekspresivnost. Unatoč jasnoći obriša tjelesnost je samo katkad naglašena. Neposrednost oblika i sadržaja na tim priprosto naslikanim slikama primorava nas da razmišljamo. Sva su ta Tisnikarova djela zaslužila da budu predstavljena u Ljubljani: autor se, u inače starom ruhu, predstavio kao vrlo suvremen. U svakom slučaju izložbe ove dvojice u sretnoj su harmoniji. A zanimljivo je i to, da i kod jednog i kod drugog nalazimo vrlo malo onih tipičnih likovnih stremljenja i oznaka, uobičajenih kod samoukâ.